

ADAVANE!

Revuco oficala di la Ido-Societo Hispana

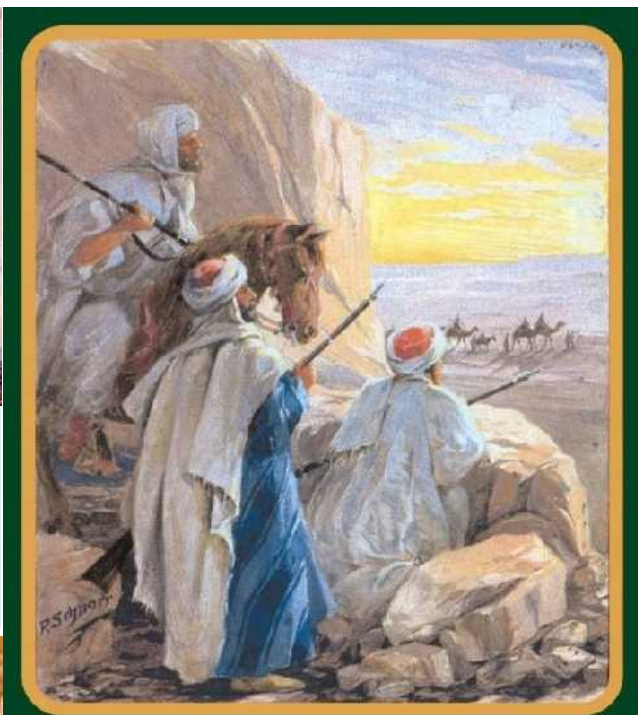

Novembro - decembro 2007 - idosocietohispana@yahoogroups.com - numero 24

La marnavo

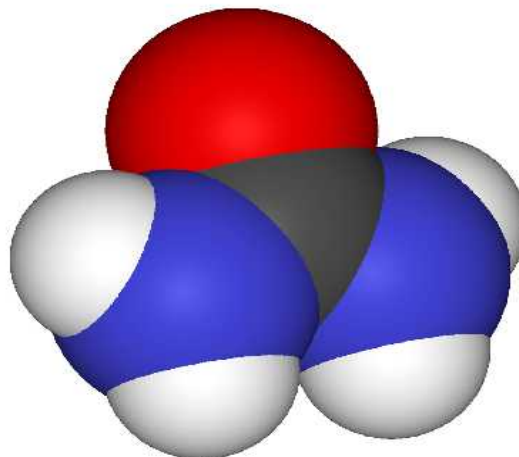
LACONIA

MERHAMEH

TURANDOT

La kemio di la vivo

Adavane!

Adavane ! Numero 24, novembro-decembro, 2007. Editita en Hispania. Gratuita revuo. Adavane! esas oficala organo di la Ido - Societo Hispana (adreso postala di la societo: Claveles 6, E-24400 Ponferrada, Hispania; interretala adreso di la societo: idosocietohispana@yahoogroups.com). Redakteri: La Direktanta Komitato di la Ido-Societo Hispana ed altra kunlaboranti internaciona. Editero: Editerio Krayono, di la ISH.

Adavane! nulakaze responsas pri la opinioni da artiklo-skribisti nek pri la verdicemeso di la texto di la artikli publikigita, ma sua autoro, qua oblige signatas singla artiklo sendita da lu por publikigo. Nula artiklo anonima publikigesos en Adavane!

Kunlaborez

Kunlaborez e sendez publikigebla artikli en Idolinguo, od en la Hispana pri Idala temi, a la Internet-ala postobuxo di la I.S.H: idosocietohispana@yahoogroups.com . Adavane! havos irgakaze la yuro publikigar la sendita artikli o ne publikigar oli. Adavane! esas gratuita revuo, do Adavane! nulakaze pagas la artikli o verki sendita por publikigo, nam irgu ya aceptas sendar oli gratuite. Anke la redakteri multe prizus vua kritiki e sugestii.

Ret-pagino di la Ido - Societo Hispana

IdoHispania <http://www.idohispania.org.es> esas ret-situo, en Ido ed en la Hispana, di qua skopo esas konocigar la linguo internaciona Ido a ti qui parolas la Hispana.

Publikaji

“Publikaji” (<http://es.geocities.com/krayono/publikaji.html>) esas ret-pagino di la Ido-Societo Hispana. Voluntez enirar olu por trovar gratuita edituri: Adavane!, Kuriero Internaciona; Radio-Idia Internaciona; pdf-libri, Ido-kursi, dictionarii, gramatiki...

Kartuno

Texto insertita da Fernando Tejón.

Kontenajo di la numero 24

Adavane.....	2
Kunlaborez.....	2
Ret-pagino di la Ido-Societo Hispana.....	2
Publikaji.....	2
Kartuno.....	2
Vorto da la editero.....	4
Reklameyo.....	6
Kuriero Internaciona.....	6
Lo mikra es bel.....	6
Merhameh.....	7
La kemio di la vivo.....	9
La marnavo "Laconia".....	11
Turandot.....	14
Introdukto.....	14
Rezumo.....	27
Rolaro.....	17
Akto I.....	18
Akto II.....	42
Akto III.....	60
Klasika mondo.....	76
Ludeyo (Sudoku).....	77
Rideyo.....	78
Averto lektenda pri la auro-ro-yuri.....	79
Adio!.....	79

Vorto da la editero

Yen itere nova numero di ta revueto interretala, la 24ma numero. Ye januaro 2004 rinaskis, pos silenco durinta yardeki, la revuo Adavane. De ta unesma numero esis por me laboro importanta e neajornebla publikigar maxim akurate ta rekuo di la Ido-Societo Hispana, e me satisfacis mea promiso dum ta quar yari, sempre publikigesis sen tardeso singla nova numero di Adavane.

Me savis nulo pri interretaji e pri editar e publikigar revui en la "mondala reto" qua proximigas mem la habitanti di maxim distanta landi. Ma tatempe nula muro esis tro alta por transsaltar olu. Kun la helpo de interreto e de mea libri me sucesis desaparigar desfacilaji e richigar plurateme mea savo. Advere sempre ke me askoltas o lektas questiono di qua unesma vorto esas "quale" e me ne savas respondizar olu me... joyas, lo esas invito por serchar libro di qua pagini volas nepaciente savigar da la lektanto, da me takaze, la respondo maxim apta, e kustumale la libri donacas a la lektero plu multa respondi kam lu serchis unesme. Tale omna artikli da me naskis kom respondo a questiono, exemple, aeroplano fluganta super plajo igis mea mento flugeskar dum ke mea korpo duris reposer sur la orea sablo, e de ta muta observado, revo somerala, naskis la questioni quin libri ed interreto respondizis. E de to omno mikra parton me publikigis kom artiklo (La "autogiro") en Adavane, ne por la lektaro ma kom rezumo de mea inquesti. Ye multa tempo ante nun me decidis ne krear Adavane por la lekteri ma por me ipsa, me juas krear olu, naskigar olu, ma pos la publikigo, pos la nasko, singla nova numero ne plus esas interesanta por me, olu esas por me la fino di inquesto, di voyo trairita, e la komenco di nova ed emociganta voyajo inquestala en diferanta tereno. Esas nombroza la tereni vizitinda, ma la vivotempo di un persono ne suficas por vizitar mem mikrega parto ek oli maxim regretinde; "me ne havas suficanta tempo..." dicis plurafoye la yuna Évariste Galois dum lua lasta nokto ante la jornesko e la neevitebla morto, sama vortin me pronuncas, fortuneze ne ante anuncita mortokloko ma cirkondita da centi de libri qui til nun vane vartas kareco de mea manui e rivivigo de lektema okuli, e da ula projekti abandonita. Me bezonas plusa libera tempo por ta libri e projekti "obliviita" qui meritas mea atenco, ma nunatempe Ido okupas preske omno e kompreneble me nulakaze furtus la tempo di mea familio. Do me devas mikrigar mea tempo por Ido, mem desaparigar olua "rigideso". Ta rigideso esas preske sama kam olta di la pelo di la artropodi. Certe ta rigida pelo protektas lua interna proprietanto, ma interdiktas lu kreskar. Se artropodo volas kreskar unesme lu devas desmetar lua pelo, e ja sen ta protektiva kovrilo lu povas kreskar, juar la libereso, e fine krear nova pelo qua protektos lua korpo grandigita. Sendube dum ta tempo senpela, la artropodo ne havas lua shildo do omna malajo esas posibla, mem mortigo da la devoristi, ma onu devas aceptar ta risko se onu volas kreskar.

Mea rigida pelo esas nunatempe Adavane. Me ne intencas tedar vi kun plusa expliki tarelate. Simple me savigas da vi ke ta numero di Adavane esas la pre-lasta numero quan Editerio Krayono, to esas, me ipsa, publikigas. Ye la unesma di januaro 2008 me publikigos la lasta numero, la 25ma, qua inkluzos komentata indexo finala di omna numeri di Adavane publikigita da me, ma nula plusa artiklo. Fino. Editerio Krayono desligesas de irga organizuro e duras, o cesas, lua laboro libere.

Plura personi helpis me dum mea ofico kom editero di Adavane. Evidente me gratitudas la valoroza helpo di la membri di la Ido-Societo Hispana. Lia artikli e helpo sempre kurajigis me, e me konfesas ke ula artikli da mea samsocietani deskovris "nova mondi" maxim interesiva por me. Anke me devas dicar ke recente, pro privata aferi, mea samsocietani ne povis esar tre kunlaborema, ma nulu devas obliviar ke unesme onu devas atencar la familio, la laboro ed altra importanta privata aferi. Ido esas kompreneble duesmaranga kompare ta privataji. Danko, ISH-ani. Anke plura personi ne membri di la Ido-Societo Hispana kunlaboris, mem ne Hispani. Me preferas ne dissavigar hike lia nomi pro ke sendube mea memoro oblivius nevolunte ula nomi, e lo tristigus ta "obliviita" personi. En la numero 25ma di Adavane me inkluzos la nomo di omna kunlaboranti. Irgakaze me gratitudas lia kunlaboro, prefere olta da ti qui maxim reguloze kunlaboras. Danko, sincera danko. Ed anke me devas parolar pri ti qui povis ma ne volis kunlaborar e pri ti qui volis ma ne povis kunlaborar, bone, adminime inter li esas ula lekteri qui prizas singla nova numero publikigita; lo anke esas gratitudinda.

Adio!

Fernando Tejón.

Reklameyo

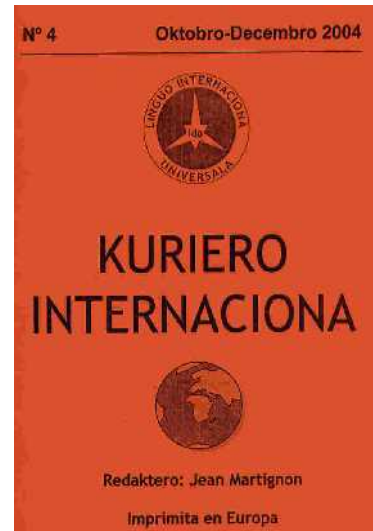
Kuriero Internaciona

Por lektar interesiva artikli en bela stilo Idala voluntes abonar la revuo da nia franca samideano Jean Martignon:

"KURIERO INTERNACIONA"

Ta revuo publikigesas ye singla trimestro. La chipa yarala abono esas 10 €.

Internet-adreso: martignon.jean@wanadoo.fr
 Postala adreso: *Jean Martignon,*
12 rue Maurice Utrillo,
F-91600 Savigny sur Orge,
France – Francia.

Lo mikra es bel

Kar amiki,

Me joyas anunciar ke me rivivigis Editerio Sudo (ES), hemal editerio fondita en 2002. Por celebrar la jubileo di Ido ES jus editis la sequanta libreto:

Gonçalo Neves: *Lo mikra es bel. Esayeto pri la esenco di Ido.* Seplingua edituro. Tradukita al Angla (Robert Carnaghan), Franca (Jean Martignon), Germana (Günter Schlemminger), Hispana (Eduardo Rodi), Italiana (Fernando Zangoni) e Rusa (iZoommm, alias Ivor Vinogradov). Montijo: Editerio Sudo. 28 p. 10,5 x 14,8 cm (A6), riche ilustrita. ISBN 978-972-8551-03-2

Ica jubileala libro ne aparos en la reto e ne esas komprebla. ES sendos ol gratuite ad irgu qua demandos lo. La tradukinti evidente ne bezonas demandar lo.

Por demandar la verko suficas sendar kurta mesajo kun vua postal adreso al editerio edisudo@clix.pt od al autoro g-neves@clix.pt o SMS (+351 916 084 297). On povas agar lo anke per lenta letro sendota ad:

Editerio Sudo
 R. Camilo Castelo Branco 34, 4 Dt
 PT-2870-015 Montijo
 Portugal

Me pregas la redakteri di Ido-revui insertar la supra anonco, se posibla. Me predankas.

Kordiale,
Gonçalo Neves

MERHAMEH, vojajala rakonto da Karl May

Recente Karl-May-Verlag, Bamberg / Karl-May-Haus, Hohenstein-Ernstthal publikigis libro di qua auctoro esas la famoza skriptisto Karl May. Advere lo ne devus esar surprizo nam la verko da May (1842-1912) duras esar lektinda e sucesas atraktar nova lekteri, yuna lekteri ma anke adulti. Ne nur la Germana lekteri prizas la libri da May. Omna rakonti da May tradukesis aden la maxim importanta lingui e danke ta tradukuri milioni de lekteri povas juar la aventuri di Old Shatterhand e lua amiko indijena Winnetou en la westo di Nord-Amerika, ma anke la aventuri di Kara ben Nemsî e Halef Omar en la exotika Oriento. To quo esas surprizo, tre agreabla surprizo, esas la linguo di la recenta libro publikigita, plu bone dicita, la lingui: Ido e Germana. En la sama libro onu povas lektar la originala verko da May ma anke tradukuro aden la linguo internaciona Ido da Alfred Neussner. Duopla plezuro!

Unesme me dankas André Neubert, direktero di la Karl-May-Haus (Domo), pro ke lu sendis postale a me exemplero di la libro titulizita MERHAMEH:

MERHAMEH
VOYAJALA RAKONTO DA KARL MAY
Reiseerzählung von Karl May

MERH AMEH

VOYAJALARA RAKONTO DA
KARL MAY

Du-lingua edituro Ido-Germana.
Tradukuro aden Ido da **Alfred Neussner**.
Epilogo da **Hans-Dieter Stneimetz**.
Kovrilo da **Peter Schnorr**.
Ilustrita da **Arthur Lewin**.

© 2007 Karl-May-Verlag, Bamberg /
Karl-May-Haus, Hohenstein-Ernstthal.

Grandeso: 11 * 17,4 cm. 64 pagini.
Preco 9,95€. ISBN: 978-3-7802-3031-7

<http://www.karl-may-haus.de/index.php?ac=merh>

Pos apertar la papera kovrilo me ektiris libro belaspektanta, kun kovrilo da Peter Schnorr, la bela desegno kolorizita esas invito por ne plus ajornar la lekto, por nemediate enirar exotika lando di beduini e deskovrar, guidata da May, pro quo li portas paf-armi, pro quo li observas de celeyo la forpasanti, pro quo...

Me foliumas la libro. Maxim regretinde me ne povas juar la texto originala en la Germana, ma maxim fortuneze la tradukuro aden la linguo internaciona Ido posibligas ke me enirez la mondo orientala di May. Kompreneble me ne povas judikar ka la tradukuro esas fidela a la originala texto da May. Anke ne me darfas judikar la qualeso linguala di la tradukuro, lo esus ridinda, kad Ido-lernanto darfas judikar laboro da experiencoza Idisto, da Idisto ne recenta ma dum yardeki? No. Ma me ya darfas retroirar a mea yunevo e lektar ta libro kun la sama atenco, kun la sama revema stando quan me havis kande me lektis libri da Jules Verne.

Qualesa parerofolii. Joyoze la texto esas preske nuda, la nombro de ilustruri insertita esas mikra, e lo esas gratitudinda pro ke me prizas ne fotografaro ma libro, dum lekto mea mento imaginas la personi, lia vesti, lia aspekto, lia voci, anke me imaginas la pejzajo, e c. Yen pro quo plurafeye spektar filmo bazata en lektita libro esas kelke deceptanta, precipue la aspekto e la voci di la aktori. Fortuneze la editero, saje meaopinione, ne limitizas la imagineso di la lektero, nur invitas lu lektar.

E komencas la lekto. Unesme me lektas la epilogo da Hans-Dieter Steinmetz por savar pluse pri May e generalaji pri lua verki. Kande mea okuli lektas la vorto "Merhameh", inicala vorto di la prelasta paragrafo me klozas la okuli e la lekto cesas. Tote ne me volas savar ulo pri la rakonto lektota, me volas trairar foresto virga, ne agro plugita. Ye la sisesma pagino stacanta Kara Ben Nemsi invitas me lekteskar la rakonto, sendube lu vartas mea finala opiniono pri la rakonto.

Pos lektar la rakonto (suficas horoquarimo, ma voluntez lektar olu lente, ne glutez ma savurez la rakonto) semblas a me ke oltan me ja lektis ye mea adolecanteso, ma sen konciar ke la autoro esis May. Irgakaze me multe juis la rakonto. Kompreneble me devas savigar nulo pri la rakonto ipsa, irga lektero deskovrez to quo celas la vorti da May tradukita da Neussner aden la linguo Ido. Qua esas Merhameh? Enirez la libro e juez ta orientala rakonto, ti qui savas la Germana juez olu duople, sendube me rekomendas komprar e lektar ta libro.

Fine me ne volas finar ta artiklo sen gratitudar la kulturala laboro di la Karl-May-Haus (www.karl-may-haus.de) e sen gratular Alfred Neussner pro ke lua lektinda tradukuro helpas diskonocigar mem pluse la verko da May, ma richigas la literaturo Idala olqua sempre bonvenas nova valoroza verki.

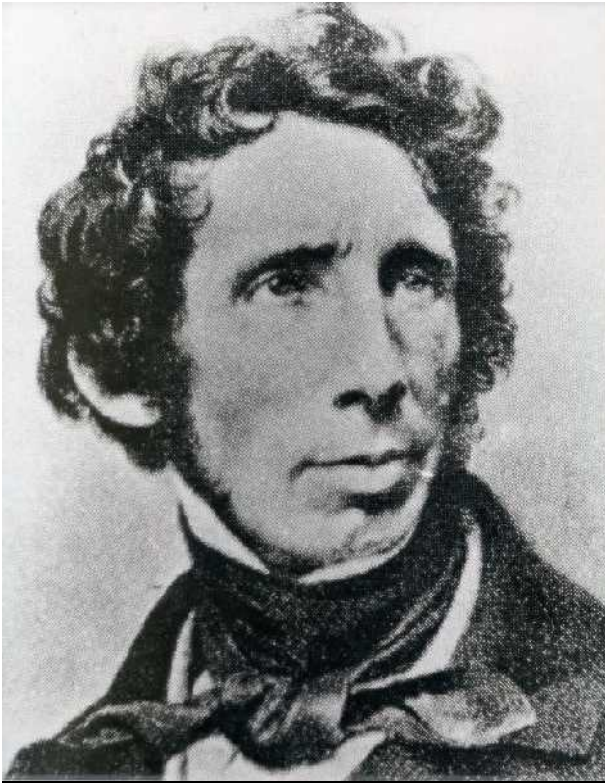
Esez la volo di Allah, la sempre yusta, ke plusa verki da May tradukesez aden Ido, esez anke la volo di Allah, la unika Deo existanta, ke nia vivo esez sat longa por juar oli.

As-Salāmu `Alaykum (السلام عليكم).

Fernando Tejón.

La kemio di la vivo

*125 yari ante nun mortis la Germana natur-exploristo
Friedrich Wöhler*

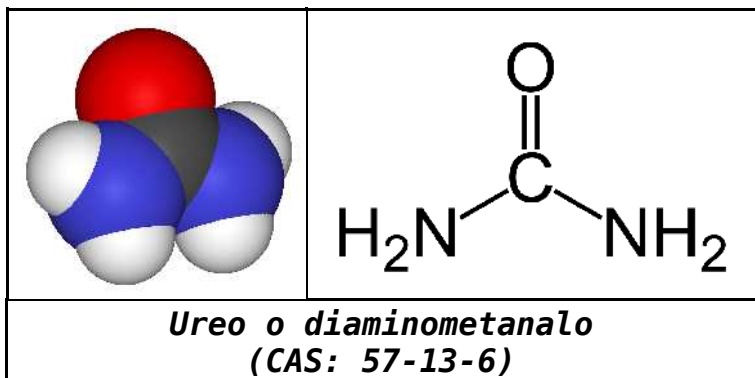
Friedrich Wöhler

Komence la 19esma yarcento la sciencisti du-partigabis rigoroze la naturo: a la sen-viva kozi unlatere e la vivanta enti altralatere. Por to la tale-dicita vitalismo furnisis la teorio filozofiala, qua atribuis ad omna planti ed animala ula misterioza povo (vis vitalis). Sen ica povo, tale on dicis, nultempe povus genitesar substanco organika ek ne-organika ingredienci.

Tale unesme pensis anke la Germana kemiisto Friedrich Wöhler, qua ye la 3lesma di julio 1800 naskis en Eschersheim proxim Frankfurt (Main). Il studiis medicino en Marburg e Heidelberg. Pose il voyajis por un yaro a la famoza Suedana sciencisto Jöns Jakob Berzelius a Stockholm por profundigar sua savo koncerne la

analitikala kemio. Depos 1825 Wöhler docis en la "Gewerbeschule" (manufaktur-skolo) en Berlin e hike 1828 il nominesis kom profesoro. Dum la sama yaro il sucesis facar importanta deskovro, quale il konfidencis letre a Berzelius ne sen fiereso: "Me devas dicar a vu, ke me povas produktar ureo sen bezonar por to reni od entote animalo, nek homo nek hundo." En klara texto: Wöhler transduktabis per varmegigado la ne-organika kombino amonio-cianato ad organika ureo e tale, quale Justus von Liebig plu tarde interpretis, fundamentizabis la ciencala organika kemio.

Wöhler e Liebig – ca nomin on citas hodie ofte samtempe. Tamen esis tempo, kande amba esploristi atakis forte l'una l'altra. Esis cirkum 1820, kande generale valoris la principo, ke substanci kun sama kompozio kemiala anke posedas la sama atributi. Pro to la

analizo di arjento-cianato, quan Wöhler 1822 exekutis, duktabus koaktate ad altra rezulto kam la analizo di arjento-fulminato, quan Liebig exekutis en la sequanta yaro. Nam fulminati e cianati prizentas diferanta atributi. Tamen amba analizi realigis la sama kompozito, pro quo Liebig reprochis a sua kunfrato, ke ilta laborabis ne-ordineme. Ma kelke plu tarde ja l'exploristi povis interpretar la remarkinda fenomeno: Tale quale per diferanta kombinuro di literi genitesas diversa vorti, tale la diferanta kombinuri di atomi rezultas diferanta substanci. Por exemplo esas HOCN = cian-acido e HCNO = deton-acido. La kemiisto qualifikas ko kom izomero, pos qua deskovro Wöhler e Liebig divenis amiki por la tota vivo. Kune li publikigis pri benzoe-acido, bitra-mandelo-oleo e kemiala radikali, e kune depos 1838 ili editis la "Annalen für Chemie und Pharmacie", la lore maxim importanta kemiista revuo di la mondo.

Ma anke kom singulara luktero Wöhler esis extreme sucesoza: Unesmafoye il izolis l'elementi aluminio e berilio en pura formo. E nur pro venenizuro en la laboratorio il ne divenis la deskovrero di l'elemento vanadio. Per sua laboruro pri kalcio-karbido il pozis la fundament-stono por la rapide adsupe tendencanta karbid-industrio e la autogenala weldado. Il developis metodo por la produktado di fosfo, qua ankore hodie esas uzata. Mem kelkfoye Wöhler karakterizesas kom prima patro di la mi-konduktala tekniko, pro ke 1856 il unesmafoye produktis kristala siliko. Il kompozis multa manu-libri pri organika e ne-organika kemio, qui rapide divenis klasikaji. Mem nia omna-dia idiomon la des-kovristo di l'ureo-sintezo richigis, da lu venas la parolo: "Probieren geht über studieren" (probar esas plu bona kam studiar).

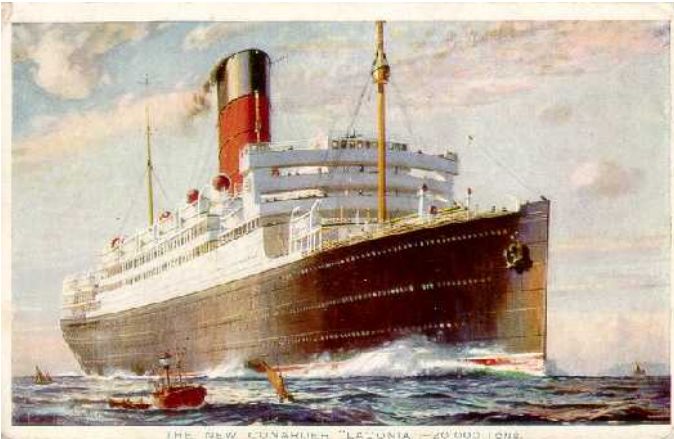
En la yaro 1831 Wöhler livis la "Berliner Gewerbeschule" e docadis til 1836 en la "Polytechnikum" en Karlsruhe. Pose il iris kom profesoro por kemio e farmacio al universitato Göttingen, a qua il esis devota til sua morto. Il mortis ye la 23esma di septembro 1882 evanta 82 yari.

Ek "Neues Deutschland" da Martin Koch

Tradukuro da G. Schlemminger

La marnavo "Laconia"

H.M.S. Laconia

Ye la 12esma di agosto 1942 la Britana pasajer-navo "Laconia" transformita kom militala transporto-navo departis de la Egipta Suez por navigar preter la sudala pinto di Afrika a la Britana Insuli. Ye bordo trovesis cirkume 2700 personi, inter li 1800 Italiana milito-kaptiti, gardita da 103 Polona soldati, e 280 Britana militarani e proxime 80 mulieri ed infanti. Preske akurate samtempe kin

Germana navi submara livis lia bazi an la Franca Atlantika rivo. Admiralo Karl Dönitz imperabis li a la marala spaco proxim Kapstadt en Sud-Afrika. Dum la voyo a la sudo la U 156 komandata da kapitan-lietnanto Werner Hartenstein renkontris la "Laconia" sole naviganta en Atlantiko e torpedagis olu vespere ye la 12esma di septembro – des-estimante la Londona navar-protokolo de 1936, quan anke Hitler-Germania signatabis.

Hartenstein

Hartenstein nun anke des-estimis Germana milit-impero komencinte salvaciono e per apertita radiotelegrafado serchis helpo internaciona. Antee il propozabis a Dönitz diplomacala neutrigeso di la sinkigo-domeno por salvar sekure omna sur-vivanti. Pro l'informo ke tante multa resortisanti dil axo-partenero Italia koncernesis, Dönitz sendis tri submara navi por sokurso. Tamen Hitler, qua evidente timis reprochi da Mussolini, opinionis Hartenstein devabus celar la afero e simple for-plunjar.

Hartenstein ne saveskis, ke sua propozo relate neutrigeso rekuzesis da Berlin kom "unmöglich" (ne-posibla). La Amerikani, des-instruktita, sendis avioni kontre la submara navi, qui ja aceptabis multa sur-vivanti o per remorko-kablo tirabis lia bateli. Ye la 16esma e 17esma di septembro li atakis malgre videbla redkruco-flago sur U 156 la navi, qui esis okupanta pri salv-labori. Ensemble 1600 homi mortis.

La submarnavo U-156, kun videbla redkruco-flago, atakesas dum salvolabori da Amerikana avioni.

Kapitan-lietnanto Werner Hartenstein kun lua submarnavani sur lia navo, la U-156.

Ja ye la vespero di la 17esma di septembro Dönitz proklamis la tale-dicita "Laconia" - impero, qua interdiktis omna salvacioni. On devus salvar naufraginti nur, se on espektas importanta enuncaji da li. Per to ankore ante Goebbels la admiralo donis signalo por la milito totala.

Artiklo da Martin Koch, ek "Neues Deutschland"

Tradukuro da G. Schlemminger

La texto di la Laconia-impero

1. Ne eventez irga esforcis por salvar resortisanti di submersigita navi, do anke la peskado di natanti ed admiso aden salvo-bateli, l'erektado di renversita salvo-bateli, libro di nutrivi ed aquo. Salvado kontre-dicas la maxim simpla postulati di la strategio, nome nihiligar enemikala navi e la navanaro di ti.
2. L'imperi relate kaptar komandanti e chef-injeniori durez existar.
3. Salvez naufraginti nur en kazo, se importanta enuncaji pri la navo esas expektenda.
4. Restez ruda, reflektez, ke dum bomb-ataki kontre Germana urbi l'ennemiko esas sen-egarda kontre mulieri ed infanti.

Per la Laconia-impero divenis videbla la popul-yura problemo di la milito per navi submara. La konvencioni internaciona segun popul-yuro lore pre-aranjis marala milito nur segun la konvencioni di ula krocnavo-milito, ma ne admisis marala milito per navi submara. Navo submara ne havis la posiblaji di kroc-navo suciegar pri naufraginti. Tamen la navani di la navi submara kreskesis ed edukesis segun ca konvencioni e talmaniere agis anke pos la Laconia-impero.

Großadmiral Karl Dönitz

Admiralo Chester Nimitz dicis pri ca temo koram la tribunalo en Nürnberg, ke Amerikana navi submara en la Pacifiko agis segun la sama imperi. Quankam ca "tu quoque" (tu anke) ne povas fundamentizar yuro, malgre to esis forta argumento por la advokato di Dönitz, Kranzbühler, nam il povis argumentar, ke la Laconia-impero di Dönitz la ocidon di naufraginti nek imperabis, nek aranjabis, nek rekomendabis a la komanderi. Kontree l'impero asimilabis su a la konvencioni di altra militanta nazioni e do esis emisita konforme a la konkordo popul-yura. Pro to 1946 dum la Nürnberga Tribunalo kontre la chef-krimineri militala la Laconia-impero kontributis nulo por la kondamno di Dönitz pro krimini militala.

La Internaciona Tribunalo en Nürnberg kondamnis Karl Dönitz a 10 yari karcero, quin il subisis en la karcero por krimini militala en Berlin-Spandau.

Ek la Germana "Wikipedia".

Tradukuro da G. Schlemminger

Der Wortlaut Des Laconia-Befehls

1. Jegliche Rettungsversuche von Angehörigen versenkter Schiffe, also auch das Auffischen Schwimmender und Anbordgabe auf Rettungsboote, Aufrichten gekenterter Rettungsboote, Abgabe von Nahrungsmitteln und Wasser haben zu unterbleiben. Rettung widerspricht den primitivsten Forderungen der Kriegsführung nach Vernichtung feindlicher Schiffe und deren Besatzungen.
2. Die Befehle über das Mitbringen von Kapitänen und Chefingenieuren bleiben bestehen.
3. Schiffbrüchige nur dann retten, wenn ihre Aussagen für das Boot von Wichtigkeit sind.
4. Bleibt hart. Denkt daran, daß der Gegner bei seinen Bombenangriffen auf Deutsche Städte keine Rücksicht auf Frauen und Kinder nimmt!

Turandot

Introdukto

Opero en tri akti kun muziko da Giacomo Puccini (1858 – 1924) e texto da Giuseppe Adami e Renato Simoni. Desfortunoze Puccini mortis pro laringo-kancero ante finar la opero, qua kompletigesis da Franco Alfano. La unesma reprezento eventis ye la 25ma di aprilo 1926 en “La Scala” di Milano. La ario “Nessun dorma” di la triesma akto esas tre populara, konocata mem da ti qui savas nulo pri opero.

Turandot esas nomo Persa qua signifikas “filiino di Turan”. Turan esis regiono di Centrala Azia, parto di la Imperio Persa. Segun poemo da Nezami titulizita “La sep princini”, Persiana princulo havis che lu sep princini, singla veninta de diferanta landi di la imperio: Egiptia, Chinia, Rusia, Grekia, Turkia, India e Centrala Azia. Por elta veninta de Rusia, nula viro esis apta kom spozo, do elu decidis refujar en kastelo e nur aceptar kom spozo ta qua esas kapabla solvar plura enigmati, ma pluse la kandidato devas transirar “sekreta pordo protektita da misterioza espadi qui minacas senkapigar la audacoza eniranto”.

Ta poemo esis la inspiro literaturala por la Franca skriptisto François de la Croix, di qua plumo kreis rakonto pri kruela princino Chiniana di qua nomo esis “Turandokht”. Lu selektis Chinia vice Rusia kom lando di la princino por grandigar la exotikeso di la rakonto, qua publikigesis kun altra rakonti en libro titulizita “La mil e un jorni” (samatempe Antoine Galland tradukis e publikigis la rakontaro “La mil e un nokti”). La rakonto pri la China princino inspiris Carlo Gozzi qua kreis tragikomedio, olqua esis la inspiro por la poeto Germana Friedrich Schiller. La texto Italiana di la opero Turandot bazesas en tradukuro de la verko da Schiller.

Puccini komencis la laboro pri la opero Turandot ye marto 1920, pos renkontro kun Giuseppe Adami e Renato Simoni, skriptisti de texti por operi. Ye marto 1924 nur mankis por kompletigar la opero olua parto finala, qua ne plezis Puccini. Do lu komendis de Adami nova texto (la 4ma) por ta parto. Selektita fine la apta texto, Puccini rikomencas la laboro ye la 8ma di oktobro. Ye la 10ma di la sama monato la mediki diagnozis laringo-kancero, olqua mortigas Puccini ye la 29ma di novembro. Pos la morto di Puccini, Franco Alfano finis la opero.

La opero Turandot reprezentesis unesmafoye ye la 25ma di aprilo 1926 en La Scala di Milano, la kantisti esis: Rosa Raiza (Turandot), Miguel Fleta (Kalaf), María Zamboni (Liu), Carlo Walter (Timur), Giacomo Rimini (Ping), e c. Proxim la fino di la triesma akto, pos la vorti “Liu, poezio!”, la orkestro haltis, la orkestrestro, Arturo Toscanini, abasis la vergeto, turnis su a la spektanti e dicis: “Hike finas la opero pro ke hike la Maestro mortis”. La kurteno abasesis lente. Pos ta unesma reprezento sempre inkluzesis la finalo da Alfano.

Turandot

opero da

Giacomo Puccini

texto da

Giuseppe Adami e Renato Simoni

tradukuro aden Ido da Fernando Tejón

Rezumo

Akto I

Olima urbo Beijing. Koram popolo, proxim la Interdiktata Urbo, mandareno lektas edikto: irga princulo qua volas spozinigar la princino Turandot devas solvar tri enigmati, altrakaze ilu mortigesos. La lasta kandidato, la princulo di Persia, mortigesos ye la aparo di la luno. La urbani, kun granda sango-avideso, demandas a la mortigero finar la vivo di la desfortunozza princulo. Inter la spektanti esas la yuna sklavino Liu, qua pregas helpo nam lua evoza mastro pulsesis e faligesis a la sulo. Belaspektanta yunulo rikonocas ta oldulo kom ilua perdita patro, Timur, la vinkita rejo di Tataria. Kande la oldo dicas a lua filio, la princulo Kalaf, ke nur Liu duris esar fidela a lu, la yunulo questionas ad elu pro quo elu tale agis. Elu respondis ke pro ke ye multa tempo ante nun Kalaf ridetis ad elu. La turbo itere demandas sango, ma la luno videbleskas e nemediate la silenco regnas. La kondamnito marchas a la mortigeyo, e dum ilua marchado la spektanti emocigeskas e suplikas a Turandot la pardono por la princulo. Turandot aparas e per despriziva gesto imperas mortigar ilu. La turbo askoltas morto-ploro de fora disto. Kalaf, surprizita da la beleso di la princino, decidas spozinigar elu. Ilu avancas a la tamtamo di qua sono dissavigas la arivo di nova kandidato. La ministri di la princino, Ping, Pang e Pong kun Timur e Liu volas deskurajigar la princulo, ma malgre lia supliki, Kalaf frapas la tamtamo ed advokas Turandot.

Akto II

En lia chambri, Ping, Pang e Pong lamentas la sangoza regnado da la princino ek glacio, e li suplikas en lia pregi ke la amoro fine konquestez elua glaciigita kordio e tale itere venus la paco a la imperio. La ministri oblivias lia revii e retrovenas a la reala mondo kande li askoltas la klami di la turbo qua volas askoltar la questioni a la nova kandidato. La olda imperiestro Altoum, sidanta sur la alta trono di la Imperiala Palaco, questionas a Kalaf ka lu volas renuncar lua kandidatezo, ma vane. Turandot rakontas to quo eventis pri elua avino Lo-u-Ling, elqua asasinesis da vinkinta princulo. Kom venjo Turandot repulsas la viri, e decidis ke nulatempe viro esos lua mastro. Elua unesma questiono esas: Quo naskas singlanokte ma mortas ye singla jornesko? "Espero", respondas Kalaf. Tote surprizita pro la korekta respondo, Turandot savigas da la princulo la duesma questiono: Quo esas reda, palpitanta e varma same kam flamo, ma ne esas fairo? "Sango", respondas Kalaf pos mikra pauzo. Itere korekta respondo surprizas e desquieteskas Turandot, elqua savigas da la princulo la triesma e lasta questiono: Quo esas glacio ma samatempe esas tam

inflamanta kam fairo? Kun angoro, silence, onu vartis la respondo da la princulo. Fine ilu klamis: "Turandot!". La princino vane suplikas a lua patro ke lu ne abandonez elu ye la brakii di la exterlandano. Kalaf, maxim jeneroze, proponas a Turandot enigmato da ilu: Se elu deskovras ilua nomo ante la jornesko lore ilu renuncas ilua vivo.

Akto III

En la gardeno di la palaco, Kalaf askoltas proklamo: sub minaco de morto-puniso nulu en Beijing dormos (la famoza ario "Nessun dorma") til ke Turandot savos la nomo di la exterlandana princulo. Ilu ja revas pri lua proxima vinko, ma Ping, Pang e Pong probas, mem per suborno, konvinkar lu por ke lu forirez. La soldati kaptas Liu e Timur, qui supozeble savas la nomo. Onu minacas uzar la tormento por deskovrar la sekreta nomo. Kalaf klamas ke nur lu ipsa konocas la nomo, ma Turandot imperas ke Timur parolez e savigez da elu la nomo di la princulo. Liu ploreskas e dicas a la princino ke nur elu savas la nomo di la exterlandano, ma nulakaze dissavigesos. Turandot imperas Liu dicar la nomo, ma la yunino nur respondas: "Amoro". Kande la tormento esas vinkonta Liu, elu deprenas la poniardo di apuda tormentanta soldato e suocidas. Elua korpo akompanesas a la exterajo da Timur e la turbo.

Kalaf embracas Turandot ed obligas elu kisar lu. Elu unesmafoye konocas la amoro ed emocigita ploreskas. La princulo savigas da elu ilua nomo. Turandot proximigas su a la trono di la imperiestro e dissavigas la nomo di la exterlandana princulo, olu esas Amoro.

Roĵaro

TURANDOT	Chiniana Princino	Soprano
ALTOUM	Chiniana Imperiestrulo	Tenoro
TIMUR	Tatariana Rejo destronizita	Baso
KALAF	Filiulo di Timur	Tenoro
LIU	Sklavino di Timur	Soprano
PING	Ministro	Baritono
PANG, PONG	Ministri	Tenori

Omno eventas en olima Beijing, chef-urbo di Chinia.

AKTO I

Unesma ceno

Muregi di la Imperiala Urbo. La micirkla ceneyo esas cirkondata da granda bastioni. Apud portiko, sustenata da du arki, esas bronza tamtamo. Sur la bastioni videblesas fosti kun la kapi di mortigiti. Plurkolora turbo china plenigas la placo, qua senmova askoltas la mandareno.

MANDARENO

Habitantaro di Beijing!
 Yen la lego:
 Turandot, la Pura,
 esos la spozino di ta qua,
 kun rejala sango,
 solvos la tri enigmati
 quin elu savigos da lu.
 Ma ta qua aceptos la defio
 e fine vinkesos
 ofros a la hakilo
 lua superba kapo.

TURBO

Ho! Ho!

MANDARENO

La princulo di Persia
 trovis ne fortuna ma fato:
 ye la aparo di la luno
 la mortigero lun senkapigos!

TURBO

Lu mortez! Yes, lu mortez!
 Venez la mortigero!
 Nemediate! Nemediate!
 Lu mortez! Lu mortez!
 A la eshafodo! Lu mortez!
 Lu mortez!
 Nemediate, nemediate lu mortez!
 Se vu ne venas,
 ni iros vekar vu!
 Pu-Tin-Pao, Pu-Tin-Pao!
 A la palaco! A la palaco!
 A la palaco!

JENDARMI

Adretroe hundachi! Adretroe hundachi!

TURBO

Ho, kruela!...
... Ye la cielo, haltez!

MULIERI

Mea matro!

JENDARMI

Adretroe hundachi!

MULIERI

Ho, mea filii!
Kruela! Matro mea!
Matro mea!

VIRI

Kruela! Ye la cielo, haltez!
Haltez! Haltez!

JENDARMI

Adretroe, hundachi!

LIU

Mea oldo falis!

TURBO

Kruela! Esez humana!
Ye la cielo, haltez! Kruela!
Ne esez maligna a ni!

JENDARMI

Adretroe, hundachi!

LIU

Qua helpos me,
qua helpos me sustenar lu?
Mea oldo falis...
Kompato! Kompato!

KALAF

Patro! Patro mea!

JENDARMI

Adretroe!

KALAF

Ho, patro, itere me vun renkontras!

TURBO

Kruela!

KALAF

Regardez! Lo ne esas revo!

TURBO

Pro quo vi frapas ni? Aye! Pieso!

LIU

Sioro!

KALAF

Patro! Askoltez me! Patro! Yen me!
Esez benedikata...
esez benedikata la chagreno
pro ta joyo, donacita da
ta Deo klementema!

TIMUR

Mea filio! Vu! Vivanta!

KALAF

Tacez! Ta qua uzurpis la krono
men serchas, vun persequas.
Ne existas refujeyo por ni,
patro, en la mondo!

TIMUR

Vun me serchis, mea filio,
vua morton me supozis!

KALAF

Vua absenteso plorigis me, patro...
me kisas ta santa manui.

TIMUR

Ho, filio, itere trovita!

TURBO

Yen la helpanti
di la mortigero!
Lu mortez! Lu mortez!

TIMUR

Vinkita en la batalio, me, olda rejo
sen rejio ed exiliita,
audis voco qua dicis a me:
"Venez kun me, me esos vua guidero...!"
Esis Liu.

KALAF

Elu benedikesez!

TIMUR

Me falis vinkita,
ed elu sikigis mea lakrimi,
mem lu mendikis por me.

KALAF

Liu... qua esas vu?

LIU

Me esas nulu... sklavino, sioro.

TURBO

Grindopetro turnez! Grindopetro turnez!

KALAF

E, pro quo vu kunsufris
ta granda angoro?

VIRI

Grindopetro turnez!

LIU

Pro ke ye dio...

MULIERI

Grindopetro turnez!

LIU

... en la palaco vu ridetis a me.

TURBO

Grindopetro turnez! Turnez! Turnez!
Turnez! Turnez! Turnez!

HELPANTI DI LA MORTIGERO

Akutigez la hakokultelo, olu
falez e spricigez sango e fairo.
Nulatempe mankas la laboro,
nulatempe mankas...

TURBO

... nulatempe mankas...

HELPANTI

... en la rejio di Turandot.

TURBO

... en la rejio di Turandot.

HELPANTI

Akutigez! Akutigez!
Fairo e sango!

VIRI

Fairo e sango!

MULIERI

Dolca kandidati, adavane, adavane!

VIRI

Ho, dolca kandidati,
adavane, adavane!

MULIERI

Dolca kandidati...
...adavane, adavane!

HELPANTI

Kun hoki e kun kulteli...

VIRI

...ni arachos vua pelo!

TURBO

Dolca kandidati...
...adavane, adavane!

HELPANTI

...ni arachos vua pelo!

TURBO

Qua frapos ta tamtamo
vidos olu aparar...

HELPANTI, VIRI

... vidos olu aparar.
Tam blanka kam jado...

OMNI

... tam kolda kam espado
esas la bela Turandot!

MULIERI

Dolca kandidati...
...adavane, adavane!

HELPANTI

Adavane, adavane!

TURBO

Kande la tamtamo sonas
la mortigero ridas!
Vana esas la amoro sen fortuno.

HELPANTI

Kande la tamtamo sonas
la mortigero ridas!... Akutigez!

MULIERI

La enigmati esas tri,
la morto esas un!
La morto esas un! Akutigez!

VIRI

Grindopetro turnez! Akutigez!

HELPANTI

Kande la tamtamo sonas
la mortigero ridas!... Akutigez!

TURBO

La enigmati esas tri,
la morto esas un!
La morto esas un! Akutigez!

HELPANTI

Dolca kandidati...
...adavane, adavane!

MULIERI

La enigmati esas tri,
la morto esas un!
La morto esas un! Akutigez!

VIRI

La hakokultilo falez,
spricigez sango...

OMNI

Qua frapos ta tamtamo?

HELPANTI

Akutigez! Akutigez!
La hakokultelo falez;
spricigez sango e fairo!
Akutigez! Akutigez!

TURBO

Akutigez... sango!

Sango!

HELPANTI

Nulatempe mankas laboro...

TURBO

Akutigez... sango!

OMNI

... en la rejio di Turandot!...

Nulatempe mankas laboro
en la rejio di Turandot!

HELPANTI

Morto! Morto!

Morto! Morto!

TURBO

Ho, ho!... Ho, ho!

OMNI

... en la rejio di Turandot!... Ho!

MULIERI

Pro quo ankore
ne aparis la luno?

VIRI

Pala vizajo!

MULIERI

Aparez en la cielo!

VIRI

Ja aparez!

MULIERI

Aparez!

VIRI

Kapo tranchita!
Pala! Aparez!

MULIERI

Aparez!

VIRI

Aparez en la cielo!

MULIERI

Kapo tranchita!
Senforca!

VIRI

Senforca, pala!
Tacema!

MULIERI

Malaspektanta amoranto di la mortinti!

VIRI

Tacema
... aparez en la cielo!

MULIERI

La tombeyi...
vartas vua lumo funerala!
Pala, malaspektanta!

VIRI

Kapo tranchita!

MULIERI

Videz ibe, videblesas lumo!
Venez, haste, aparez!

VIRI

Kapo tranchita, aparez!

MULIERI

Aparez!

VIRI

Kapo tranchita, aparez!

MULIERI

Aparez, pala vizajo!

VIRI

Pala vizajo!

MULIERI

Malaspektanta, pala!

VIRI

Venez, malaspektanta amanto di la mortinti!

MULIERI

Ho, amanto...

... malaspektanta di la mortinti!

VIRI

Venez, venez, aparez!

OMNI

Videz ibe, videblesas lumo...

... qua plenigas la cielo...

... kun lumo di morto!

Pu-Tin-Pao! La luno aparis!

Pu-Tin-Pao! La luno aparis!

PUERI

Ibe, en la monti di la esto,
la cikonio kantis.

Ma aprilo ne florifis,
la nivo ne fuzesis.

De la dezerto a la maro, onu ne askoltas
mil voci qui sospiras:

"Princino, decendez a me!

Omno floreskos, omno brileskos!"

Ho!

*La helpanti di la mortigero, la mandereni e la eminenti avancas,
dop li venas la princo di Persia. Lor la aparo di la bela
mortigoto, pala e kun la kapo abasita, la ferocesos di la
turbo desaparas transformata a kompato.*

MULIERI

Ho, yuna! Kompato, kompato!

VIRI

Quante ferme lu marchas!

MULIERI

Kompato!

VIRI

Quante dolca, quante dolca,
quante dolca esas lua vizajo!...

... Joyo esas en lua okuli!

Kompato!

MULIERI

Quante ferme lu marchas!

VIRI, MULIERI

Joyo esas en lua okuli!

Kompato! Kompato!

KALAF

Ho! Kompato!

MULIERI

Esez kompatema!

VIRI

Princino!

MULIERI

Kompatez... ilu!

VIRI, MULIERI

Kompato!

VIRI

Princino! Indulgo! Indulgo!
Kompatez lu! Kompato!

TURBO

Kompato! Kompato!

KALAF

Me volas vidar vu,
e vun maledikar!
Krudela, me vun maledikas!

TURBO

Princino!

VIRI

Kompatez lu!

TURBO

Princino!

VIRI

Princino, kompato!

TURBO

Princino!

VIRI

Kompatez lu! Kompatez lu!

TURBO

Kompato! Kompato!
Ibdulgo, Princino!
Princino! Indulgo! Indulgo!

Aparas Turandot. La turbo prosternesas. Nur la princulo di Persia, la helpanti di la mortigero e Kalaf duras esar stacanta.

KALAF

Ho, deala beleso! Ho, marvelo! Ho, revo!

Per gesto Turandot imperas mortigar la kondamnito; pose elu departas. Timur, Liu e Kalaf restas sola.

SACERDOTI

Ho, granda Koung-Tze!
La anmo di la mortonto
irez a vu!

TIMUR

Filio, quon vu facas?

KALAF

Ka vu ne flaras olu?
Elua odoro esas en la aero!
Ed en la anmo!

TIMUR

Vu perdas la raciono!

KALAF

Ho, deala beleso, marvelo!
Chagreno, patro, chagreno!

TIMUR

No, no! Embracez men!
Liu, parolez a lu!
Hike ne esas la salvo!
Prenez ilua manuo kun ta di vu!

LIU

(A Kalaf)
Sioro, ni forirez!

TIMUR

Ibe esas la vivo!

KALAF

Elu esas la vivo, patro!

TIMUR

Ibe esas la vivo!

KALAF

Chagreno, patro, chagreno!

TIMUR

Hike ne esas la salvo!

KALAF

La vivo esas hike, patro!
Turandot! Turandot!
Turandot!

VOCO DI LA PRINCO DI PERSIA

Turandot!

TURBO

Ho!

TIMUR

Ka vu volas mortar same?

KALAF

Vinkar, patro, super elua beleso!

TIMUR

Ka vu volas ta fino por vu?

KALAF

Glorioze vinkar
super elua beleso!

Lu kuras a la tamtamo. Ping, Pong e Pang, funcioneri di la imperiestro, interpozas su inter lu e la tamtamo.

PING, PONG, PANG

Haltez! Quon vu facas? Haltez!
Qua esas vu? Quon vu facas?
Quon vu volas? Forirez!
Forirez! Olta esas la pordo
di la granda mortigeyo!
Folo, forirez!

PING

Hike onu strangulas!

PONG, PANG

Onu espadomortigas!

PING

Onu kolosekas!

PONG, PANG

Onu kapotranchas!

PING

Onu pendigas e senkapigas!

PONG, PANG

Forirez!

PING

Onu segas ed ekvicerizas!

PONG, PANG

Forirez!

PING

Nemediane, departez...

PONG, PANG

Forirez!

PING, PONG, PANG

... retroirez a vua lando...

PING

... ibe serchez muro...

PONG, PANG

Quon vu volas? Qua esas vu?

PING

... e ruptez vua korni kontre olu!

PONG, PANG

Forirez! Forirez!

PING, PONG, PANG

Ma vu ne restez hike!

Folo, forirez! Forirez!

KALAF

Lasez a me pasar!

PONG

Hike omna tombeyi
esas plena!

PANG

Suficanta foli esas en ta lando!

PING

Ni ne volas plusa foli exterlandana!

PONG, PANG

Forirez, o preparez
vua enterigo!

KALAF

Lasez a me pasar!

PONG, PANG

Por princino!

PONG

Fi!

PANG

Fi!

PONG

Quo esas?

PANG

Ka muliero kun krono
sur la kapo...

PONG

... e mantelo franjizita?

PING

Ma se vu desmetas elua vesti...

PONG

... elu nur esas karno!

PANG

Kruda karno!

PING

Elu esas ulo...

PING, PONG, PANG

... qua ne esas manjeblo!

KALAF

Lasez a me pasar...

PING, PONG, PANG

Ho, ho, ho! Ho, ho, ho!

KALAF

... lasez!

PING

Lasez la mulieri!
0 spozinigez cent,
nam, advere, la maxim sublima
Turandot di la mondo
havas vizajo, du brakii,
e du gambi, yes,
belega, imperiala, yes, yes,
belega, yes,
ma sempre egala.
Kun cent mulieri, stulto,
vu havos tre multa gambi,
duacent brakii,
e cent dolca pektori!

PONG, PANG

Cent pektori...

PING

... repartisita ye cent liti...

PING, PONG, PANG

... ye cent liti.
Ho, ho, ho! Ho, ho, ho!

KALAF

Lasez a me pasar!

PING, PONG, PANG

Folo, forirez, forirez!

SERVISTINI DI TURANDOT

He! Silenco!
Qua parolas infre?

UNESMA SERVISTINO

Silenco!

DUESMA SERVISTINO

Silenco!

LA DU SERVISTINI

Esas la dolcega kloko por...
... dormar!

ALTRA SERVISTINI

Silenco, silencio, silencio!

UNESMA SERVISTINO

La somnoleso...

karecas...

ALTRA SERVISTINI

La somnoleso karecas...

DUESMA SERVISTINO

...karecas la okuli...

ALTRA SERVISTINI

...di Turandot.

LA DU SERVISTINI

La obskureso parfumizesas de elu!

ALTRA SERVISTINI

La obskureso parfumizesas de elu!

PING

Forirez, mulieri babilachema!

PANG

Forirez!

PONG

Forirez!

PING

Forirez!

PING, PONG, PANG

Atencez la tamtamo!

Atencez la tamtamo!

KALAF

La obskureso parfumizesas de elu!

PANG

Regardez lu, Pong!

PONG

Regardez lu, Ping!

PING

Regardez lu, Pang!

PANG

Lu esas surda!

PONG

Stulta!

PING

Stupida!

TIMUR

Lu ne plus askoltas vi!

PING, PONG, PANG

Nu! Ni tri parolez a lu!

PANG

Nokto sen mem mikra lumo...

PONG

... nigra internajo di kameno...

PING

... esas plu klara kam la enigmati
di Turandot.

PANG

Fero, bronzo, muro, roko...

PONG

... vua obstinata kapo...

PING

... esas min harda kam la enigmati
di Turandot!

PANG

Irez, do, adiez omni!

PONG

Transirez montaro, trairez la mar-ondi!

PING

Esez maxim fore de la enigmati
di Turandot! Ho! Ho!

PANG

He, he!

PONG

Ho, ho!

PING, PONG, PANG

Ho, ho!

Aparas e desaparas la fantomi di ti quin mortigis Turandot.

FANTOMI

Ne plus dubez!
 Se vu elun advokas, elu aparos,
 elta qua, mem mortinti,
 igas ni havar elu en nia revi!
 Vu paroligez elu!
 Ni volas askoltar elu!
 Ni amoras lu! Ni amoras lu!

KALAF

No, no, nur me amoras lu!

PING, PONG, PANG

Ka vu amoras lu? Quo? Quan?
 Ka Turandot? Ho, ho, ho!
 Turandot! Ho, ho!

PONG

Dementa yunulo!

PANG

Turandot ne existas!

PING

Nur existas nulon,
 e la nuleso nuligas vu!

PONG, PANG

Turandot ne existas, ne existas...

PING

Turandot! Same kam ta stulti,
 tam stulti kam vu!
 La homo! La Deo!
 Me! La populi!...
 ... La suvereni!...
 Pu-Tin-Pao!...

PANG

Vu nuligas vu same kam ta stulti
 qui esis quale vu...

PONG

... quale omni...

PING

... Pu-Tin-Pao!
 Nur existas la Tao!

PANG

... vu nuligas vu same kam ta stulti
qui esis quale vu...

PONG

... same kam ta stulti;
nur existas...
... la Tao!

KALAF

Venez a me la vinko!
Venez a me la amoro!

*Sur la bastiono aparas la mortigero kun la tranchita kapo
di la princo di Persia.*

PING, PONG, PANG

Stulta! Yen olu, la amoro!
Same la luno kisos vua vizajo!

TIMUR

Ho, filio,
ka vu volas ke me sola,
sola, parkurez la mondo kun
mea oldeso chagrenoza?
Helpez me! Ka ne existas homa voco
kapabla emocigar vua harda kordio?

LIU

Sioro, askoltez!
Ho! Sioro, askoltez!
Liu ne plus havas forci,
lua kordio ruptesas!
Aye, aye, sempre me marchas
kun vua nomo en mea anmo,
kun vua nomo en la labii!
Ma se vua destino,
morge decidesas,
lore ni mortos
sur la voyo a la exilo.
Lu perdos lua filio...
me, la memoro di rideto.
Liu ne plus existas!
Ho, kompato!

KALAF

Ne plus plorez, Liu!
Se ye fora dio
me ridetis a vu,
ye ta rideto,

dolca yunino mea,
askoltez: vua mastro, morge,
forsan esos sola en la mondo.
Ne abandonez lu,
departez kune!

LIU

Ni mortos sur la voyo a la exilo!

TIMUR

Ni mortos!

KALAF

Dolcigez a lu la voyo
a la exilo!
Ton... ton, mea kara Liu,
me pregas a vua mikra kordio,
qua ne perdas lua forteso,
ton pregas ta qua ne plus ridas.

TIMUR

Ho! Ye la lasta foyo!...

LIU

Vinkez ta maligna facino!

PING, PONG, PANG

La vivo esas tante bela!

TIMUR

... esez kompatema a me!

LIU

Esez kompatema a Liu!

PING, PONG, PANG

La vivo esas tante bela!

TIMUR

Esez kompatema a me, a...
kompato, kompato!

LIU

Sioro, kompato!
Esez kompatema a Liu!

PING, PONG, PANG

Ne irez a vua fino!

KALAF

Me pregas kompato a me!
Me ne plus askoltas vi...

LIU

Sioro, kompato!
Kompato a Liu!

TIMUR

Me ne povas vivar sen vu!

PING

Sizez lu...

PING, PONG, PANG

... departigez lun!

KALAF

... Me ne plus askoltas vi...

PING

Haltez ta furioza folo...
... departigez lun!

PONG, PANG

Departigez ta furioza folo!

LIU

Kompato!

KALAF

Me vidas elua lumoza vizajo!
Olun me vidas!

TIMUR

Me ne volas separar me de vu!
Kompato!

PING, PONG, PANG

Departigez ta furioza folo!

KALAF

Elu advokas me! Esas elu!

TIMUR

Kompato!
Ye vua pedi me suplikas e ploras!

PING, PONG, PANG

Haltez ta furioza folo!

LIU

Kompato!

KALAF

Suplikas vua pardono...

LIU

Sioro, kompato, kompato!

TIMUR

Kompato, kompato!

PING, PONG, PANG

Vu foleskas! Vu foleskas!

KALAF

... ta qua ne plus ridas!

LIU

Kompato, sioro!

TIMUR

Ne volez mea morto!

PING, PONG, PANG

La vivo esas belega!

PING

Nu, ni esforcez lastafoye,
departigez lu!

PING, PONG, PANG

Ni departigez lu! Ni departigez lu!

KALAF

Lasez me...

... me sufris tro multe!

TIMUR

Vu pedopresas mea kordio...

PING, PONG, PANG

La vizajo quan vu vidas esas nur iluziono!

KALAF

La glorio vartas me ibe!

TIMUR

... qua vane sangifas por vu.

PING, PONG, PANG

Ta lumo brilanta esas funesta!

KALAF

Ne existas homa forco
kapabla haltar me!

LIU

Kompato!

TIMUR

Nulatempe ulu vinkis, nulatempe!

PING

Vu riskas perdar la vivo!

PONG, PANG

Nur esas funesta iluziono!

KALAF

Me aceptas mea destino!

LIU

Esez kompatema a ni!

TIMUR

Adsur ni omna falis la espado!

PING, PONG, PANG

Vu riskas perdar vua kapo!

KALAF

Me esas desquieteso,
me esas foleso!

LIU

Se la tormento ne suficas,
sioro..

PING, PONG, PANG

La morto, la ombro di la mortigero...

TURBO

Ni ja exkavas tombo por vu...

KALAF

Singla senso esas enorma torturo!

LIU

... la fino esas proxima! Kun vu!

PING, PONG, PANG

La morto, la ombro di la mortigero
esas vartanta!

TURBO

... qua volas defiar la amoro!

LIU

Aye! Ni forirez...

TIMUR

Me suplikas ye vua pedi!

PING, PONG, PANG

Vu kuras...

TURBO

En la obskureso...

KALAF

En singla parto di mea anmo
esas voco qua klamas...

LIU

... sioro, aye, ni departez!

TIMUR

Ne volez mea morto!

PING, PONG, PANG

... a vua fino!
Vu ne riskez vua vivo!

TURBO

... ja esas grabita,
aye! vua kruela fato!

KALAF

... Turandot!

LIU, TIMUR, PING, PONG, PANG

La morto!

TURBO

Ho!

KALAF

Turandot!

LIU, TIMUR, PING, PONG PANG
La morto!

TURBO
Ho!

KALAF
Turandot!

LIU, TIMUR, PING, PONG PANG
La morto!

TURBO
Ho!

Kalaf frapas la tamtamo trifoye

PING, PONG, PANG
Ni lasez lu...
Esas neutila klamar...

TURBO
Ni ja exkavas tombo por vu...

PING, PONG, PANG
... en la sanskrita, en la china,
en la linguo di Mongolia!
Kande la tamtamo sonas
la morto ridegas!

TURBO
... qua volas defiar la amoro!

PING, PONG, PANG
Ho, ho, ho, ho!

AKTO II

Unesma ceno

PING
Saluto, Pang! Saluto, Pong!
Pro ke la funesta tamtamo
vekas la palaco e la urbo,
ni esez pronta por irga eventajo:
se la exterlandano vinkas,
por la mariajo,
ma se lu vinkesas,
por la enterigo.

PONG

Me aranjos la mariajo...

PANG

... e me la enterigo...

PONG

... la reda lampi festala...

PANG

... la blanka lampi traurala...

PONG

... la incensi, la ofri...

PANG

... la incensi, la ofri...

PONG

... papera pekunio, metala...

PANG

... teo, sukro, muskado...

PONG

... la bela palankino reda...

PANG

... la granda sarko, bonfacita...

PONG

... la bonzi qui kantas...

PANG

... la bonzi qui jemas...

PONG, PANG

... ed omno cetera,
segun imperas la rituo...

PANG

... preciza...

PONG

... detaloza...

PONG, PANG

... infinita!

PING

Ho, Chinia, ho Chinia,
hodie altereskanta,
hodie deskieteskanta,
felice vu dormis
kun fiereso pro vua
existo dum mili de yarmili!

PING, PONG, PANG

Omno bone funcionis segun
la anciena legi di la mondo.

PANG

Pose naskis...

PONG

Poose naskis...

PING

Pose naskis...

PING, PONG, PANG

... Turandot!

PING

E dum la lasta yari nia festi
ne esas altro diferanta kam to...

PONG

... tri frapi ye la tamtamo...

PANG

... tri enigmati...

PING

... e senkapigo!

PONG

Senkapigo!

PING

Senkapigo!

PANG

Dum la yaro di la Muso mortis sis.

PONG

Dum la yaro di la Hundo mortis ok.

PANG

Ma dum ta yaro,
la teroriganta...

PING

Ma dum ta yaro,
la teroriganta yaro di la Tigro...

PONG

... la teroriganta yaro di la Tigro,
ja mortigesis...

PANG

... yaro di la Tigro,
ja mortigesis...

PING

... ja mortigesis...

PONG, PANG

...ja mortigesis...

PING

dek e tri...

PONG, PANG

... dek e tri,
se onu inkluzas ilta!

PING

Quante multa laboro!

PANG

Tre multa laboro!

PONG

Tre multa tedeso!

PING

Tre multa laboro!

PANG

Tre multa laboro!

PONG

Tre multa tedeso!

PING, PONG, PANG

Ma quo ni esas nunatempe?
Ni esas la ministri di la mortigero!

Ministri di la mortigero!

PING

Me havas domo en Honan,
kun olua lageto blua
cirkondita de bambui.
E me esas hike,
disipante mea vivo,
laborigante mea cerebro
super la sakra libri...

PONG, PANG

... super la sakra libri!

PING

... super la sakra libri!
E me povus retroirar adibe...

PANG

Retroirar adibe!

PONG

Retroirar adibe!

PING

... apud mea lageto blua...

PANG

Retroirar adibe!

PONG

Retroirar adibe!

PING

... cirkondita de bambui!

PONG

Me havas bosketo, proxim Tsiang...
... ne existas altra bosko plu bela...

PANG

Me havas gardeno, proxim Kiu,
quan me abandonis...

PONG

... ube ne esas ombro por me.

PANG

... por venar adhike...

PING

Me povus retroirar adibe...

PONG

Me havas bosko...

PANG

... e ne plus me vidos olu...

PING

... apud mea lageto blua!...

PONG

... ne existas altra bosko plu bela!

PANG

... e ne plus me vidos olu, ne plus!

PING

Cirkondita de bambui!

Ma ni esas hike...

PONG

Ni esas hike!

PANG

Ni esas hike!

PING

... laborigante la cerebro...

PING, PONG, PANG

... super la sakra libri!

PONG

Me povus retroirar a a Tsiang...

PING

Me povus retroirar adibe...

PANG

Me povus retroirar a Kiu!

PING

... e juar la lageto blua!

PONG

Tsiang!

PANG

Kiu!

PING

Honan...

... cirkondita de bambui!

PONG

Me povus retroirar a Tsiang!

PANG

Me povus retroirar a Kiu!

PING

Ho, mondo...

PONG

Ho mondo...

PANG

Ho mondo...

PING, PONG, PANG

... plena de fola amoranti!

PONG

Tre multa...

PANG

Tre multa...

PONG, PANG

Tre multa kandidati
ni vidis arivar hike!

PING

Ho, tre multa!

PONG

Ho, tre multa!

PING

Tre multa kandidati
ni vidis arivar hike!

PANG

Ho, tre multa, tre multa!

PONG

Ho, tre multa!

PING

Ho, mondo, plena
de fola amoranti!
Ka vi memoran la princulo
rejala di Samarkanda?
Lu demandis mariajo,
ma elu, kun granda joyo
irigis lu a la mortigero!

TURBO

Akutigez! Akutigez!
La hakokultelo falez;
spricigez...

PING

La mortigero!

TURBO

... la hakokultelo falez,
spricigez...
... fairo e sango!

PONG

E la iritita indiano Sagarika,
... kun enorma orel-ringi?
Lu demandis amoro ma senkapigesis!

PANG

E la Burmano?

PONG

E la princulo di la Kirgisani?

PONG, PANG

Mortinti! Mortinti! Mortinti! Mortinti!

PING

E la Tatariano di qua arko
esis longa ye sis kudi...

TURBO

Akutigez! Akutigez!
...la hakokultelo spricigez sango...

PING

... luxoze ornita?

TURBO

En la rejio di Turandot...

la laboro...

PONG

Extingita!

PANG

Extingita!

TURBO

... nulatempe mankas!

PING

E senkapigas!

PANG

Mortigas... extingas! Mortigas!
Extingas! Mortigas!

PING

Mortigas! Mortigas! Mortigas! Mortigas!

PONG

Mortigas! Mortigas! Mortigas!

TURBO

Akutigez! Akutigez!
La hakokultelo spricigez sango!

PING, PONG, PANG

Adio, amoro, adio, raso!
Adio, dea raso!
Adio!
Chinia finesas!
Adio!

PING

Ho, tigro! Ho, tigro!

PING, PONG

Ho, granda marshalo di la cielo...

PING, PONG, PANG

... igez venar
la granda nokto vartata,
la nokto di la pardono!

PING

Me volas aranjar elua lito!

PONG

Me sponjizar por elu la dolca plumi.

PANG

Me volas parfumizar elua chambro.

PING

Me guidos la gespozi per lanterno.

PING, PONG, PANG

Pose ni tri en la gardeno kantos...

PONG

... a la amoro til la jornesko...

PING

... tale:

PANG

... tale:

PING, PONG, PANG

Ne esas en Chinia,
e lo esas fortuno,
ula muliero
qua desprizas la amoro!
Esis unika muliero ek glacio,
ma nun elu esas flamo ardoranta!
Princino,
vua imperio extensesas
de la Tse-Kiang a la grandega Yang-Tse!

PING

Ma dop la dolca kurteni,
esas spozulo qua imperas a vu!

PING, PONG, PANG

Vu ja sentas la varmeso di la kisi,
vu ja domtesis, vinkesis!

PONG, PANG

Glorio por la sekreta nokto
qua esas testo de la miraklo!

PING, PANG

Glorio, glorio por la sekreta nokto!

PONG

A la flava litkovrilo silka...
... testo di la dolca sospiri!

PING, PONG, PANG

En la gardeni la kozi susuras
 e tinklas same kam
 sonalii ek oro...
 Onu sospiras amoroza vorti...

PING

... la flori ornesas da la roso!

PING, PONG, PANG

Glorio, glorio
 por la bela korpo sen la zono
 qua hodie konocas la ignorata misterio!
 Glorio a la deliro
 ed a la amoro vinkanta
 qua rivenigis la paco a Chinia,
 a Chinia rivenigis la paco,
 rivenigis la paco!

PING

Ni revas, ni revas,
 ed en la palaco omno movesas,
 la lanterni, la servisti e la soldati!
 Askoltez la granda tamburo
 di la Verda Templo!
 Audeblesas la sono di la nombroza
 pantofli di Beijing!

PONG

Askoltez la trumpeti!
 Nula paco!

PANG

Komencas la ceremonio.

PING, PONG. PANG

Ni juez la n-esma,
 la n-esma mortigo!

Duesma Ceno

*Granda placo di la palaco imperiala. La mandareni arivas, pasas ok
 savozi. Singlu kunportas tri pergamina folii qui havas la solvo di
 la enigmati di Turandot.*

TURBO

Grave, maxim serioze,

kun la misterio
 di la nesolvita enigmati,
 avancas la savozi,
 kun la misterio
 di la nesolvita enigmati,
 avancas la savozi.
 Hike esas Ping! Hike esas Pong!
 Hike esas Pang!

Inter nubi di incenso aparas la flava e blanka flagi di la imperiestro. Kande la fumuro disipesas, videblesas la imperiestro Altoum, evozega, blanka, veneracinda e hieratika. Lu havas la sama aspekto kam deo aparanta inter nubaro. La turbo maxim profunde reverencas a lu. Kalaf esas apud la perono.

TURBO

Dekamil yari vivez
 nia Imperiestro!
 Glorio por vu!

IMPERIESTRO

Maxim kruela juro imperas
 ke me satisfacez trista pakto.
 E la sakra ceptro quan me prenas
 esas sango-makulizita.
 Ne plusa sango! Yunulo, forirez!

KALAF

Filiulo di la cielo, me sollicitas
 solvar la enigmati!

IMPERIESTRO

Permisez ke me povos vivar sen remorso
 pro la fino di vua yuna vivo!

KALAF

Filiulo di la cielo, me sollicitas
 solvar la enigmati!

IMPERIESTRO

Vu ne volez ke hororigesez
 itere la korto, la mondo!

KALAF

Filiulo di la cielo, me sollicitas
 solvar la enigmati!

IMPERIESTRO

Exterlandano eבריigita da morto! Tale esez!
Venez vua destino!

TURBO

Dekamil yari vivez
nia Imperiestro!

MANDARENO

Habitantaro di Beijing!
Yen la lego:
Turandot, la Pura,
esos la spozino di ta qua,
kun rejala sango,
solvos la tri enigmati
quin elu savigos da lu.
Ma ta qua aceptos la defio
e fine vinkesos
ofros a la hakilo
lua superba kapo.

PUERI

De la dezerto a la maro vu ne askoltas
la sospiri di mil voci.
Princino, venez apud me!
Omno brileskos,
brileskos, brileskos!

TURANDOT

En ta korto,
ye yarmili ante nun,
audesis klamo senespera.
E ta klamo,
de generaciono a generaciono
refujesis hike en mea anmo!
Princino Lo-u-Ling,
dolca e serena avino qua regnis
en obskura silenco,
en pura joyo,
e defiis neflexeble e sekure
la destranquila domeno,
hodie rivivas en me!

TURBO

Kande la rejo di la Tatariani
desfaldis lua sep flagi.

TURANDOT

Ma ye ta epoko,
quan omni memoras,

la teroro e la armi regnis.
La rejio vivkesis! La rejio vinkesis!
E Lo-u-Ling, mea avino,
atraktesis da viro simila a vu,
da exterlandana viro simila a vu,
ye ta kruela nokto,
kande elua fresha voco extingesis!

TURBO

Dum yarcenti elu dormas
en lua enorma mausoleo.

TURANDOT

Ho, princuli,
qui en longa karavani
venas de omna loki di la mondo
adhike por pariar via fortuni,
me venjas en vi, en vi omna,
olta pureso,
olta klamo ed olta morta!
Olta klamo ed olta morta!
Nulatempe viro proprietos me!
Nulatempe! Nulu! Nulu proprietos me!
La hororo qua mortigis elu
duras vivar en mea kordio!
No! No! Nulu proprietos me, nulu!
Ho, rinaskas en me la fiereso
di tante multa pureso!
Exterlandano!
Ne riskez vua destino!
La enigmati esas tri,
un esas la morto!

KALAF

No! No!
La enigmati esas tri,
un esas la vivo!

TURANDOT

No! No!
La enigmati esas tri,
un esas la morto!

KALAF

La enigmati esas tri,
un esas la vivo!

TURBO

A la exterlandana princulo
questionas Turandot,

ho, Turandot! Turandot!

TURANDOT

Exterlandano, askoltez:
 "En la nokto ombroza
 flugas brilanta fantomo.
 Lu elevas su ed extensas lua ali
 sur la nigra ed infinita homaro.
 Omna personi advokas lu
 ed omna personi imploras lu,
 ma la fantomo desapararas
 lor la auroro
 por rinaskar en la kordio.
 E ye singla nokto naskas,
 e ye singla jorno mortas!"

KALAF

Yes! Rinaskas! Rinaskas!
 E kun exalto lu igas
 me irar kun lu;
 Turandot: "la espero!"

SAVOZI

(Li lektas la unesma folio)
 La espero! La espero!
 La espero!

TURANDOT

Yes!
 La espero
 qua sempre deceptas ni!
(Lu lektas la duesma folio)
 "Brilas same kam flamo
 ma ne esas flamo!
 Forsan olu esas deliro.
 Impetuoza ed ardoranta!
 ma povas langoreskar!
 Se perdo o morto olu koldeskas.
 Se onu revas pri konquesto,
 lore olu inflameskas, inflameskas!
 Olu havas voco palpitanta
 quan vu askoltas dum
 la brilanta sunokusho!"

IMPERIESTRO

Ne erorez, exterlandano!

TURBO

Vu riskas perdar la vivo! Parolez!
 Ne erorez, exterlandano! Parolez!

Parolez! Parolez! Parolez!

LIU

Vu povas perdar o ganar la amoro!

KALAF

Yes, princino!
Olu inflameskas e langoreskas,
se vu regardas me, en la veini:
"la sango!"

SAVOZI

La sango! La sango! La sango!

TURBO

Kurajo, solvero de enigmati!

TURANDOT

Bastonofrapez ta infami!
(Lu lektas la triesma folio)
"Glacio qua vun inflammas
e kun vua fairo lu pluse glacieskas!
Blanka ed obskura!
Se lu volas liberigar vu,
lore plu multe sklavigas vu.
Se lu aceptas vu kom sklavo,
lore kronizas vu kom Rejo!"
Adavane, exterlandano,
la pavoro igas vu paleskar!
Vu ja aceptas la desvinko!
Adavane, exterlandano,
glacio qua donas fairo, quo esas to?

KALAF

Nun mea vinko
igas vu esar mea!
Mea fairo fuzas vua glacio:
"Turandot!"

SAVOZI

Turandot! Turandot! Turandot!

TURBO

Turandot! Turandot!
Glorio, glorio, vinkanto!
Ridetas a vu la vivo!
Ridetas a vu la amoro!
Dekamil yari vivez
nia Imperiestro!
Lumo, lumo, rejo di la tota mondo!

TURANDOT

Filio di la cielo! Patro augusta!
No! Ne pulsez vua filiino
a la brakii di la exterlandano!

IMPERIESTRO

La juro esas sakra!

TURANDOT

No, ne dicez to!
Sakra esas vua filiino!
Vu ne povas donar me a lu,
a lu, quale se me esus sklavo.
No, no! Sakra esas vua filiino!
Vu ne povas donar me a lu,
a lu, quale se me esus sklavo,
qua mortigesos da la shamo.

(A Kalaf)

Ne regardez me tale!
Vu, ofensero por me,
ne regardez me tale!
Me ne esos vua!
No, me ne esos vua!
Lon me ne volas, no, no!
No, no, me ne esos vua!

IMPERIESTRO

La juro esas sakra!

TURBO

La juro esas sakra!

TURANDOT

Ne regardez a me tale!
Me ne esos vua!

TURBO

Ilu vinkis, princino!
Lu riskis perdar la vivo por vu!

TURANDOT

Nulu esos mea mastro!

TURBO

Rekompensez ilua audaco!
Lu riskis perdar la vivo por vu!
La juro esas sakra!

TURANDOT*(A Kalaf)*

Ka vu volas ke me oblige esez
inter vua brakii, tote iracigita?

TURBO

Sakra, esas sakra,
la juro esas sakra, esas sakra!

KALAF

No, no, superba princino.
Me volas vua ardoranta amoro!

TURBO

Brava! Audacoza!
Brava! Forta!

KALAF

Tri enigmati propozesis a me
e tri enigmatin me solvis.
A vu me propozas nur un:
vu ne konocas mea nomo.
Dicez a me mea nomo.
Dicez a me mea nomo
ante la jornesko,
e ye la auroro me mortos!

IMPERIESTRO

Volez la cielo
ke ye la jornesko
vu esez filio mea!

*La kortani staceskas e departeskas. Ondifas la flagi. La
princulo acensas la perono, dume audesas la himno
imperiala kantata da la turbo.*

TURBO

Ye vua pedi ni suplikas,
Lumo, Rejo di la tota Mondo!
Pro vua savozeso, pro vua benigneso,
ni donas nia vivi a vu,
kun feliceso e humilesos,
acendez nia amo a vu!
Dekamil yari vivez
nia Imperiestro!
A vu, sucedanto di Hien-Wang,
ni klamas:
Dekamil yari vivez
nia Imperiestro!
Adsupre, ondifez la flagi!

Glorio por vu,
glorio por vu!

Gardeno di la palaco. Nokte. Kalaf askolta fora voci di la heraldi qui dissavigas la imperi rejala.

AKTO III

Unesma ceno

HERALDI

Ton imperas Turandot:
"Nulu dormez en Beijing
dum ta nokto!"

VOCES LEJANAS

Nulu dormez!
Nulu dormez!

HERALDI

"Ye minaco de morto-puniso,
la nomo di la nekonocato
devas esar revelata
ante la jornesko!"

FORA VOICI

Morto-puniso! Morto-puniso!

HERALDI

"Nulu dormez en Beijing
dum ta nokto!"

FORA VOICI

Nulu dormez!
Nulu dormez!

KALAF

Nulu dormez!
Nulu dormez!
Anke ne vu, ho, princino,
en vua kolda chambro
regardas la steli
qui tremas pro amoro ed espero!
Ma mea misterio
esas gardita en me,
mea nomon nulu savos!
No, no, apud vua boko me dicos olu,
kande la lumo brilos!
E kiso da me ruptos la silenco

qua igas vu esar mea.

VOCI DI MULIERI

Ilua nomon nulu savos...
e ni devas, aye, mortar, mortar!

KALAF

Desaparez, ho nokto!
Sukushez steli!
Sukushez steli!
Ye la auroro me vinkos!
Me vinkos! Me vinkos!

PING

Vu, qua spektas la steli,
abasez la okuli,
abasez la okuli!

PONG

Nia vivo esas en vua manui!

PANG

Nia vivo!

PING

Ka vu askoltis la impero?
Ye la stradi di Beijing,
la morto frapas omna pordi
e klamas: Ilua nomo!

PONG

Ilua nomo!

PONG, PANG

Ilua nomo!

PING, PONG, PANG

Ho, sango!

KALAF

Quon vi volas de me?

PING

Vu dicez quon vu volas!
Vu dicez quon vu volas!

PONG

Vu dicez quon vu volas!

PING

Kad esas amoro to quon vu serchas?

PANG

Vu dicez quon vu volas!

PING

Vu dicez quon vu volas!
Nu, yen to por vu!

*Lu pulsas grupo de belega yunini preske nuda
a la pedi di la princulo.*

Videz, eli esas bela,
bela yunini inter blanka veli!

PONG, PANG

Korpi sensuala...

PING

Li esas la auguro
de senfina embraci!

MULIERI

Aye! Aye! Aye! Aye!
Aye! Aye! Aye! Aye!

KALAF

No! No!

PONG, PANG

Quon vu volas?

PING, PONG, PANG

Richeso?
Ta omna trezori esos vua!
Vua!... Vua!... Vua!

*Lor gesto da li, plura servisti depozas ye la pedi di la
princulo saki, buxi e korbi plenigita de oro e juveli.
La tri ministri montras ta brilanta trezori
a la surprizata okuli di la princulo.*

PING

Ruptas la nigra nokton...

PONG

Blua fairi!

PING

... ta brilantega gemi!

PANG

Verda lumoradii!

PONG

Belega hiacinti!

PANG

Reda flami di la rubini!

PING

Oli esas guti di astri!

PONG, PANG

Blua fairi!

PING

Por vu! To omno esas vua!

PONG, PANG

Reda flami!

KALAF

No! Me ne volas richaji! No!

PING, PONG, PANG

Ka vu volas la glorio?

Ni helpos vu fugar...

PONG, PANG

... e vu iros fore kun la steli
ad extraordinara imperii!

TURBO

Fugez! Fugez!

MULIERI

Forirez! Forirez!

OMNI

Fugez, forirez! Forirez!

VIRI

Forirez!

OMNI

Fugez! Fugez! Forirez
e lo salvos ni omna!

KALAF

Jornesko, venez!
Desaparigez ta mala revo!

PING

Exterlandano, vu ne savas, vu ne savas
quon la kruelino esas kapabla facar.

PING, PONG, PANG

Vu ne savas...

PONG, PANG

... quante hororoza tormenti...

PING

Vu ne savas! Vu ne savas!

PONG, PANG

... inventesis en Chinia.
Se vu ne departas e ne revelas a ni...

PONG, PANG, TURBO

... vua nomo, lore omno perdesos...

PING

Elu nek dormas nek pardonas!
Omno esas perdita!
La tormento esos hororoza!

PING, PANG, PONG, VIRI

Fera pikili!
Dornoza roti!

TURBO

La tormento esos hororoza!

PING, VIRI

La ardoranta mordo
da la tenalio!

PONG, PANG

Lenta morto pazope!

PING, TURBO

Lenta morto pazope!

PONG, PANG

Ne igez ni mortar!

OMNI

Ne igez ni mortar, no,
ne igez ni mortar!

KALAF

Neutila supliki!
Neutila minaci!
Mem se la mondo destruktetas,
me duras amarar Turandot!

TURBO

Elu ne esos vua! Ho, elu ne esos vua!
Vua morto venos ante olta nia!
Maledikita!
Vu mortos ante ke ni mortos,
kruela, kruela!
Parolez, la nomo, la nomo!
Parolez, parolez, parolez!
La nomo, la nomo!

SOLDATI

Yen hike la nomo!
Yen olu hike! Yen olu hike!
Yen hike la nomo!
Yen olu hike! Yen olu hike!

KALAF

Li ne savas la nomo!
Li ne savas mea nomo!

PING

Li esas la oldulo e la yunino
qui hiero nokte parolis kun vu!

KALAF

Liberigez lin!

PING

Li konocas la sekretajo!
(A la soldati)
Ube vi kaptis li?

SOLDATI

Dum ke li vagis ibe,
apud la murego!

PING, PONG, PANG

Princino!

OMNI

Princino!

PING

Dea princino! La nomo
di la nekonocato esas celita
en ta silencoza boki.
Ma ni havas apta feraji
por desklozar ta dentari,
e suficanta hoki
por arachar ta nomo!

TURANDOT

Vu esas pala, exterlandano!

KALAF

Vua timo
vidas la paleso di la jornesko
en mea vizajo.
Li ne konocas me!

TURANDOT

Forsan, forsan!
He, oldo, oldo! Parolez!
Lu parolez, lu parolez!
La nomo!

LIU

La nomo quan vu serchas
nur esas konocata da me!

TURBO

La vivon ni salvis,
la deliro desaparís!

KALAF

Vu savas nulo, sklavino!

LIU

Me savas vua nomo...
Ma esas grandega plezuro
mantenar olu sekreta
ed esar la unika proprietanto!

TURBO

Kordoligez elun! Tormentez elun!
Por ke elu parolez! Por ke elu mortez!

KALAF

Chere vi pagos elua lakrimi!

Chere vi pagos elua lakrimi!

TURANDOT

(A la soldati)

Kordoligez ilun!

LIU

Sioro, me ne parolos!

PING

La nomo!

LIU

No!

PING

La nomo!

LIU

Me, vua servistino, suplikas pardono,
ma me ne povas obediar vu! Aye!

TIMUR

Pro quo vu krias?

KALAF

Liberigez elun!

LIU

No... no... nula plusa krio!

Li ne dolorigas me!

No, nulu tushas me.

(A la soldati)

Durez... kovrez mea boko

por ke lu ne askoltez me!

Me ne povas rezistar plusa tempo!

TURBO

Parolez! Ilua nomo!

TURANDOT

(A la soldati)

Deslizez elun!

(A Liu)

Parolez!

LIU

Preferinda la morto!

TURANDOT

Qua fortigis tante multe
vua kordio?

LIU

Princino, la amoro!

TURANDOT

Ka la amoro?

LIU

Granda amoro sekreta, ne konfesita,
tante granda, ke ta tormenti
mem esas dolca por me,
pro ke oli esas ofro a mea sioro...
Pro ke kun mea silenco me donas a lu,
me donas a lu vua amoro...
Me igas vu esar di lu, princino,
e me omnon perdas!
E me omnon perdas!
Mem la neposibla espero!
Kordoligez me! Tormentez me!
Tormentez e dolorigez me!
Aye! Kom maxim granda ofro
di mea amoro!

TURANDOT

Arachez la sekretajo!

PING

Advokez Pu-Tin-Pao!

KALAF

No! Maledikita! Maledikita!

TURBO

La mortigero! La mortigero!
La mortigero!

PING

Elu tormentesez!

TURBO

Tormento! Yes! La mortigero!
Elu parolez! Tormento!

LIU

Me ne povas rezistar pluse!
Me timas me ipsa!
Lasez me pasar!

Lasez me pasar!

TURBO

Parolez! Parolez!

LIU

Yes, princino, askoltez!
 Vu, cirkondita da glacio,
 vinkita da la granda flamo,
 mem vu amoro lu!
 Ante la jornesko,
 fatigita, me klozos mea okuli
 por ke lu durez vivar...
 por... por ne plus vidar lu!
 Ante la jornesko,
 fatigita, me klozos mea okuli
 por por ne plus vidar lu!

*Subite, per rapida movo, Liu deprenas la poniardo di apuda
 soldato e suocidas. Dum ke elua vivo extingesas,
 elu amoroze regardas la princulo.*

TURBO

Parolez! Parolez!

La nomo! La nomo!

KALAF

Ho! Vu esas mortinta, vu esas mortinta!
 Mea kara Liu!

TIMUR

Liu! Liu! Staceskez! Staceskez!
 Esas la klara jornesko matinala!
 Esas la auroro, kara Liu...
 Desklozez la okuli, blanka kolombo!

PING

Staceskez, oldulo! Elu esas mortinta!

TIMUR

Ho! Hororoza delikto!
 Ni omna pagos la preco!
 Elua anmo tormentita,
 elua anmo venjos elua morto!

TURBO

Ombro doloranta, ne esez maligna a ni!
 Ombro iracigita, pardonez, pardonez!
 Ombro doloranta, ne esez maligna a ni!
 Ombro iracigita, pardonez, pardonez!

TIMUR

Liu... boneso!
Liu... dolceso!
Ho! Ni marchez kune itere,
tale, unionita nia manui!
Me savas adube vu iras,
ma me sequos vu
por repozar apud vu
dum la granda nokto,
la nokto sen jornesko!

PING

Ho! Unesmafoye...

PONG

Hike, en la internajo vekis...

PANG

Ta mortinta yunino...

PING

... me ne vidas la morto kun sarkasmo!

PONG

... la evoza mekanismo,
la kordio, men tormentas!

PANG

... esas tam pezoza kam
petro en mea kordio!

MULIERI

Liu, boneso, pardonez, pardonez!

OMNI

Liu, boneso, Liu, dolceso,
dormez! Obliviez!
Liu, poezio!

++++
+ Hike la Maestro Puccini mortis. +
++++

KALAF

Princino di la morto!
Princino di la glacio!
De vua tragedioza cielo
decensez a la tero!
Ho! Levez la velo!

Videz, videz, kruela,
ta purega sango
varsita da vu!

Ilu proximeskas a Turandot ed arachas elua velo.

TURANDOT

Quale vu audacas, exterlandano!
Me ne esas homa.
Me esas la filiino di la Cielo,
libera e pura.
Vu embracas mea kolda velo,
ma mea anmo esas ibe, supere!

KALAF

Vua anmo esas supere,
ma vua korpo esas proxima!
Per mea ardoroza manui
me opresos la ora franjo
di vua stelizita vesto.
Mea vibranta bokon
me opresos kontre vu...

TURANDOT

Vu ne profanacez me!

KALAF

Ha! Sentar vu vivanta!

TURANDOT

Adretroe!

KALAF

Sentar vu vivanta!

TURANDOT

Adretroe!

KALAF

Sentar vu vivanta!

TURANDOT

Vu ne profanacez me! Vu ne profanacez me!

KALAF

Vua glacio esas falsa!

TURANDOT

Adretroe!

KALAF

Falsa glacio!

TURANDOT

No, nulatempe ulu esos mea mastro!

KALAF

Me volas ke vu esez mea!

TURANDOT

La tormento di mea avino
ne eventos itere! No, no!

KALAF

Me volas ke vu esez mea!

TURANDOT

(Kalaf kisas elu)
Ne tushez me, exterlandano!
Lo esas sakrilejo!

KALAF

No, vua kiso donas a me la eterneso!

TURANDOT

Sakrilejo!
Quo eventas a me?
Vinkita!

KALAF

Floro mea!
Ho! Mea floro matinala!
Floro mea, ma vun respiras!
Vua lilia mami...
... ho, tremas an mea pektoro!

MULIERI

Ho!... Ho!... Ho!

KALAF

Me ja sentas vu dolce esvanar,
blanka, en vua arjenta kovrilo!

TURANDOT

Quale vu vinkis?

KALAF

Ka vu ploreskas?

TURANDOT

Esas la auroro! Esas la auroro!...
Esas la auroro! Turandot deklinas!

PUERI

Esas la auroro! Lumo e vivo!
Omno esas pura! Omno esas santa!
Dolceso en vua ploro!

VIRI

Esas la auroro! Lumo e vivo! Princino,
dolceso en vua ploro!

KALAF

Esas la auroro! Esas la auroro!
E la amoro... e la amoro
naskas kun la suno!

TURANDOT

Nulu povez vidar me,
mea glorio finesis!

KALAF

No! Nun komencas!

TURANDOT

Me esas shamita!

KALAF

Milakro! Vua glorio
brileskas danke la unesma kiso,
danke la unesma ploro!

TURANDOT

Di la unesma ploro... ho...
Di la unesma ploro!
Yes, exterlandano,
kande vu arivis,
kun angoro me sentis
la fatala fremisado
di ta suprema malajo.
Plurin me vidis mortar por me!
E me lin desprizis;
ma vu, vun me timis!
Esis en vua okuli
la lumo di la heroi.
Esis en vua okuli
la tota certeso...
E pro to me odiis vu
e pro to me amoreskis vu,

hororigita e nedecidema
inter du egala selekti:
vun vinkar o vinkesar da vu...
E me vinkesis... Ho! Vinkita,
ne pro la granda defio,
ma pro ta varmeso qua venas a me de vu!

KALAF

Vu esas mea! Mea!

TURANDOT

Lon esis vua deziro.
Nun ja vu savas omno.
Ka vu volas plu granda vinko?
Forirez, exterlandano, kun vua misterio!

KALAF

Ka mea misterio?
Me ne plus havas olu! Vu esas mea!
Vu tremas se me tushas vu,
vu paleskas se me kisas vu,
povas perdar men ma se lon vu volas!
Mea nomon e mea vivon
kune me donas a vu.
Me esas Kalaf, filio di Timur!

TURANDOT

Me savas vua nomo! Me savas vua nomo!

KALAF

Mea glorio esas vua embraco!

TURANDOT

Askoltez! Sonas la trumpeti!

KALAF

Mea vivo esas kiso da vu!

TURANDOT

Atencez! Esas la kloko!
Esas la kloko! Esas la kloko!

KALAF

Me timas nulo!

TURANDOT

Ho! Kalaf, venez
avan la populani kun me!

KALAF

Vu esas ta qua vinkis!

Duesma ceno

*Exterajo di la palaco imperiala. En la supra parto di granda
perono esas la trono di la imperiestro,
cirkondata da la kortani.*

TURBO

Dekamil yari vivez
nia imperiestro!

TURANDOT

Augusta patro,
me konocas la nomo di la exterlandano!
Ilua nomo esas... Amoro!

Kalaf embracas Turandot

TURBO

Amoro!
Ho, suno! Vivo! Eterneso!
La lumo di la mondo esas la amoro!
Ridez e kantez ye la suno
nia infinita feliceso!
Glorio a vu! Glorio a vu! Glorio!

F I N O

Giacomo Puccini, 1923

Tradukuro aden Ido da Fernando Tejón.

Klasika mondo

De domestica religione

Lararium

Patricii romani mortuis cultum tribuebant quia animas immortales credebant. Primus pater qui gentem constituerat pro deo familiari habebatur, sui que nepotes semper eum colebant. Maiorum animae domum familiamque protegebant.

Sacra domestica in ipsa domo agebantur. Romanae domi atrium habebant in quo "lararium" cum ara erat; in ea ara semper focus patrius ardebat. In larario etiam Larum et Penatum imagines erant, quibus dona oferebantur; nam dei "Lares" et "Penates" familiae favebant.

Ipse paterfamilias domesticam religionem colebat, deisque suae familiae rite sacra faciebat et honores tribuebat. Cum eo apud aras uxor, filii, filiae servique aderant.

Primum plebei domestica religione carebant sed agrestes deos vel "numina" adorabant. Praesertim dea Ceres semper eis amata fuit. Etiam Pales colebatur eiusque honori fene Palilia celebrabantur, in quibus magni foci inter omnium laetitiam ardebat.

Plebei tamen in reipublicae temporibus etiam domesticam religionem statuerunt et abhinc suos deos familiares coluerunt.

De publica religione

Praeter deos familiares, Romae non solum plebei sed etiam patricii multos deos et numina adorabant. Romulus et Remus pro urbis Laribus habebantur; Iuppiter, Iuno et Minerva "Trias capitolina" constituerat; omnes in Capitolio monte colebantur. Agricola Sterculi, Vervactoris, Satoris et variorum deorum numina in diversis agri laboribus invocabant.

Cum populus a numinibus beneficia accipere cupiebat, ad eorum honorem supplicationes et sacrificia faciebat. Primo autem auguria capiebantur.

In supplicationibus flamen rituales formulas supplici indicabat, qui, capite aperto, eas iterum apud aras dicebat.

In sacrificiis hostia aut victima ad altaria ducebantur. In eius capite "salsa mola" et "infulae" positae erant. Victimarius a flamine quaerebat: "agone?" Tum flamen, capite cum toga aperto, "hoc age" respondebat, et cito victimarius secure aut cultro victimam inmolabat. Postea aruspices exta examinabant et haec, si propitia erant, urebantur.

Sed popularissimae celebrationes feriae et ludi fuerunt.

Feriae stativae quotannis celebrabantur et praecipue institutae sunt quia populus deos propitios facere aut maleficia depellere cupiebat. Omnium feriarum antiquissimae fuerunt Lupercalia in Februario mense, Palilia in Aprile mense; famosissimae Saturnalia in brumali solstitio.

Ludi honori deorum instituebantur. Aediles theatrum, "circenses" et varia spectacula populo praebebant. Antiquissimi fuerunt Ludi Ceriales in Aprili mense, honori Cereris instituti, et Ludi plebei in Novembre mense; popularissimi Ludi Magni etiam dicti Ludi Romani, in Septembri mense, Iovis honori.

Ferdinandus Meles.

Ludeyo

Sudoku (数独)

Yen plusa sudoku-i ne desfacile solvebla. En singla rango vertikala e horizontala esas omna nombri de 1 til 9, do nula numero repetasas en singla lineo. Pluse esas non quadrati cirkondata da larja linei nigra, en singla quadrato anke esas omna nombri de 1 til 9.

Unesme solvez ta du facila sudoku-i:

	3					7	4	
7	6	5			8			
				7			3	
4		7			5		8	
		8	4				7	2
	9	3						
	4				9	3		
	5	9	6		7		1	
			5		4	2		

			6			4		3
	1			2		5	8	
		5				2		
	3		9				5	
		2	4		3	6		
		8				9		4
				3		8	4	7
				4	7			5
7			8	6	1			

Duesme yen ta sudoku-i plu desfacila kam le antea:

			2			7		
4		8		7				
	2	6	7					
					8		9	5
							6	
2				9	3	8		4
	5				4			
		1	5	8				3

		7	2					4
	8	9			7			
			9				6	
				3				
5		4						
	6	8		4		7	5	
		5			6	2		
	4			2				
		2			4	5	8	

Vizitez www.sudoku.com por pluse savar pri sudoku-i.

Artiklo da Fernando Tejón, ISH-ano

Rideyo

Fernando Tejón.

Averto lektenda pri la aŭtoro-yuri

La revuo Adavane! licencesas sub "Creative Commons License" :

Rikonoco - Nekomerĉala 3.0

Vu darfes libere: Kopiar, dissendar, publikigar e krear verki derivata de ta verko.

Ma oblige vu aceptas la sequanta kondicioni:

Rikonoco: Vu mustas mencionar la nomo di la originala aŭtoro.

Nekomerĉala: Vu nulakaze darfes uzar ta verko komercale.

Se vu publikigas parto o la totala verko irgaloke lore vu mustas insertar en olu la kondicioni di la licenco di la verko. Ula ek la kondicioni di la licenco povas ne esar aplikenda se la proprietanto de la aŭtoro-yuri permissas lo.

Averto: Ta rezumo ne esas licenco. Olu esas simple texto facile komprenebla. La kompleta licenco esas lektelebla en la interretala pagino: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc/3.0/legalcode>

Ta qua acendas sua velo
kun la flamo di la mea
ne furtas mea lumo
ma kune ni lumifas duople.

Adio !

La editero gratitudas la valoroza helpo di la kunlaboranti e la susteno di la afabla lekteri. Adavane! proprietas nula artiklo publikigita ma olua aŭtoro o legala proprietanto. Voluntez raportar irgaspeca erori che Adavane!

Til la duadek e kunesma numero, lektelebla de la unesma di la monato januaro 2008.

Editario Krayono uzas libera programi che GNU/Linux.

